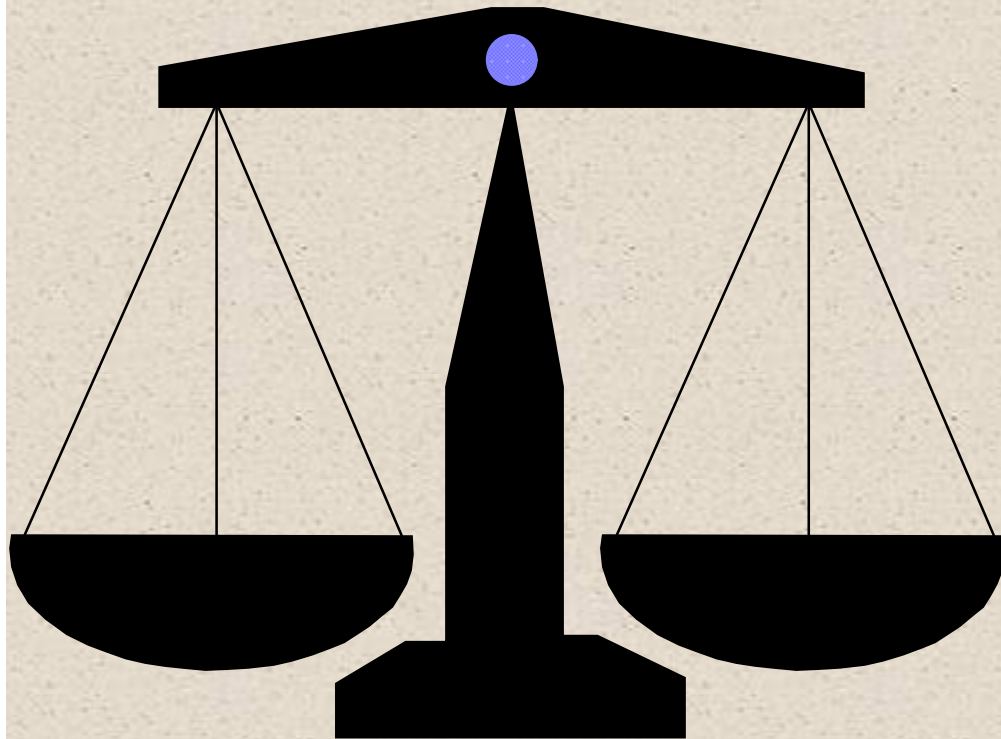

חקיקה בישראל

עו"ד עדי ניב-יגודה

עו"ד עדי ניב-יגודה

מבוא

החקיקה מורכבת ממספר רבדים:

– חוקי יסוד

– חוקי הכנסת

– תקנות וחוקי עזר

ההבדל- הרשות המתקינה את דברי החקיקה

סוגי חקיקה ראשית

חקיקה מתקופת המנדט - (חוק הטיס 1927).

תרגום לעברית של חקיקה מנדטורית - (פקודת הנזיקין,
התשכ"ח - 1968).

חקיקה ישראלית - (חוק זכויות החולה, התשנ"ו - 1996).

כיצד מחוקקים חוק?

• הצעת חוק של הממשלה

• הצעת חוק של ועדה

• הצעת חוק פרטית

הצעת חוק ממשלתית - קריאה ראשונה

- הבאת דברי הסבר לחוק ע"י השר/סגנו.
- דיון במליאה על הצורך בחוק המוצע. הדיון הוא על נושא החוק באופן כללי ולא על פרטיו.
- המליאה תחליט אם לדחות את הצעת החוק או להעבירה לוועדה להכנתה לקריאה שנייה.
- הוועדה רשאית להציע תיקונים, ובלבד שתיקונים אלה לא יחרגו מגדר נושא הצעת החוק.

הצעת חוק ממשלתית - קריאה שנייה

- הועדה מחזירה למליאה לקריאה שנייה.
- ההצבעה נערכת על כל סעיף בנפרד.
- ניתן להחזיר את ההצעה לוועדה לצורך ניסוח ההסתייגויות שעלו במליאה.

דוגמא לקריאה שנייה ושלישית

הצבעה מס' 1

- בעד סעיפים 1-2 - 12
- נגד – אין
- נמנעים – אין
- סעיפים 1-2 נתקבלו.

היו"ר יולי-יואל אדלשטיין: 12 בעד, אין מתנגדים, אין נמנעים, הצעת חוק עבודת נשים (תיקון מס' 30), התשס"ו-2005, עבר בקריאה שנייה, ואנחנו מצביעים עליו בקריאה שלישית. נא להצביע.

הצבעה מס' 2

- בעד החוק – 14
- נגד – אין
- נמנעים – אין

חוק עבודת נשים (תיקון מס' 30), התשס"ו-2005, נתקבל.

הצעות חוק של ועדות

- דין הצעת חוק של ועדה כדין הצעת חוק ממשלתית.

הצעות החוק יכולות לעסוק בנושאים הבאים:

- חוקי יסוד

- חוקים, שעניינם הכנסת.

- בחירות לכנסת

- חברי כנסת

- מבקר המדינה

הצעת חוק פרטית

- ההצעה תוגש ליו"ר הכנסת, אשר יחליט אם להביאה לכנסת (יכול לפסול אם היא גזענית או שוללת את קיומה של ישראל).
- ה"ח שאושרה תועבר לדיון מקדמי במליאה.
- חבר הכנסת ינמק את הצורך בה"ח.
- בתום הדיון תחליט המליאה אם להסיר את ה"ח מסדר היום או להעבירה להכנה לקריאה ראשונה.
- אם תועבר לקריאה ראשונה- יבוצע אותו ההליך הנוהג בה"ח ממשלתית.

נוסח חדש

- פקודה- דבר חקיקה מנדטורי שתורגם לעברית:
(סעיף 16 לפקודת סדרי השלטון והמשפט)
 - שר המשפטים מציע נוסח חדש.
 - ועדה של 6 משפטנים בודקת את ההתאמה של הנוסח העברי לפקודה המקורית.
 - התרגום עובר לוועדת חוקה, חוק ומשפט של הכנסת המפרסמת אותו.

נוסח משולב

• סע' 16(ד) לפק' סדרי השלטון והמשפט.

• כאשר יש צורך לשלב ולעדכן בחוק את כל התיקונים שנערכו בו במהלך השנים.

חוק הגנת הדייר (נוסח משולב) תשל"ב-1972

פרסום דברי חקיקה

חוק נכנס לתוקף מרגע פרסומו או ממועד אחר כפי
שנקבע בו.

ס' 10(א) לפקודת סדרי השלטון והמשפט:

"כל פקודה תקבל תוקף ביום פרסומה ברשומות, בלתי
אם נקבע בה כי תקבל תוקף בתאריך מוקדם או מאוחר
יותר"

ס' 11א: חוק נסתר אין ומעולם לא היה לו תוקף.

פרסום דברי חקיקה

רשומות- הפרסום הרשמי של מדינת ישראל. מחולק
למספר קבצים:

(1) ספר החוקים

(2) הצעות חוק (ה'ח- כנסת, וה'ח- ממשלה).

(3) קובץ תקנות

(4) דברי הכנסת (דיונים במליאה).

(5) ילקוט פרסומים (הודעות שונות).

חוקים מתפרסמים גם בקבצי חקיקה פרטיים כמו גזעון
ודינים ובאתר הכנסת- www.knesset.gov.il

סוגי החקיקה בישראל:

חוקי יסוד

מה משמעותה של חוקה?

- משקפת את ה"אני מאמין" של החברה:
 - עקרונות היסוד של המדינה
 - זכויות היסוד המוענקות לתושבי המדינה
- שומרת שרשויות המדינה יפעלו לפי אני מאמין זה.
- מעמדה גבוה משל חוק.
- חוקה היא דבר חוק יציב באופן יחסי.

הדיון בנוגע לחוקה בישראל

- הכרזת העצמאות - האם חוקה?
- מחלוקות וסכסוכים בדבר הצורך בחוקה.
- הצעת הררי על שם חה"כ יזהר הררי - כינון חוקה בשלבים.
- חקיקת חוקי היסוד - סעיפי המטרה בשני חוקי היסוד קובעים כי "זכויות האדם בישראל... יכובדו ברוח העקרונות שבהכרזה על הקמת מדינת ישראל".

טיעונים בעד חוקה

- ההצהרה המפורשת במגילת העצמאות
- צורך במסמך שיחייב את מוסדות המדינה
- החלטת האו"ם בדבר הצורך בחוקה
- לחלק מהמדינות בעולם יש חוקה
- לחוקה ערך חינוכי ותרבותי
- חוקה מקדמת תהליך של כור היתוך

טיעונים נגד חוקה

- יש מדינות שמתנהלות היטב בלי חוקה
- הכרזת העצמאות מספיקה.
- רק מיעוט מהעם היהודי נמצא בארץ.
- חשש למלחמת אחים בין דתיים לחילונים.
- מדינת ישראל נמצאת בתהליך של שינוי.

חוקי היסוד

- קובעים את יסודות השלטון וזכויות הפרט.
- לביהמ"ש סמכות לפסול חוק הסותר חוק יסוד.
- זכויות היסוד מהוות בסיס לכל דיון משפטי (בית המשפט יפסוק לאור זכויות היסוד המוגנות).
- הליך החקיקה דומה להליך חקיקה של חוק רגיל.
- בחוק יסוד לא מצוינת שנת חקיקתו.

חוקים

- חוק הינו דבר החקיקה השני בחשיבותו.
- נחקק בכנסת או באמצעות תרגום מחדש או שילוב של מספר חוקים קיימים ועדכונם.
- מהווה בסיס לפרשנות הפסיקה.

חקיקת משנה: צו, כלל, תקנה

- נחקקת ע"י זרוע מזרועות הרשות המבצעת - מדובר בחקיקה שאיננה בגדר חוק.
- מותקנת מכוח סמכות שהוענקה בחוק ראשי.
- מרבית חקיקת המשנה (תקנות, צווים וכללים) מתפרסמת בקובץ "קובץ התקנות".
- מבחינה כמותית יש יותר תקנות מחוקים.
- חקיקה ראשית נחקקת בכנסת לאחר דיון ציבורי בעוד שחקיקת משנה נעשת במהירות ולרוב ללא דיון ציבורי.
- בתי המשפט מתקשים לפסול חוקים בעוד שתקנות קלות יותר לביטול.

מדוע צריך תקנות משנה?

- הכנסת היתה מתקשה לעמוד בכוחות עצמה בעומס החקיקה הנדרשת.
- בעניינים רבים נדרשת ירידה לפרטים ומומחיות המצויה אצל המנהל הציבורי ולא בכנסת.
- פרטי החקיקה דורשים לפעמים תיקונים מהירים ואילו תיקון חוק הוא תהליך ארוך.

חוק ותקנות-דוגמא-1

סעיף 70 לפקודת התעבורה קובע כי:

שר התחבורה רשאי להתקין תקנות בעניינים אלה:

- (1) הסדר התעבורה וקביעת כללים לשימוש בדרכים בשביל כלי רכב, הולכי רגל ואחרים;
- (2) האורות שיהיו מותקנים על כלי רכב;
- (3) השימוש בצופרים או במכשירי אזהרה אחרים בכלי רכב

חוק ותקנות-דוגמא-2

תקנות התעבורה (איסור שימוש ברכב), התשנ"ט-1999

- בתוקף סמכותי לפי סעיפים 57א(ד)(2), 57ג(ד)(1), 57ז ו-70 לפקודת התעבורה, ובאישור ועדת הכלכלה של הכנסת... אני מתקין תקנות אלה:

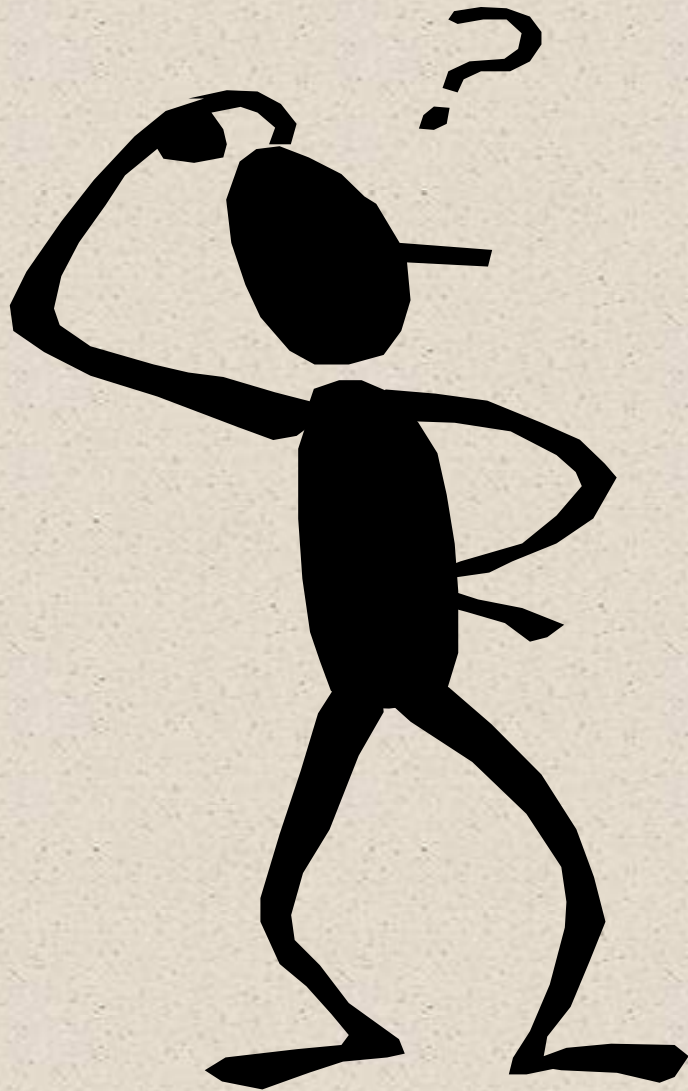
(1)

- (2) מסר שוטר לנהג הודעת איסור שימוש, רשאי הוא להדביק על שמשת הרכב מדבקה בדבר איסור השימוש ברכב.

פגמים עיקריים המאפשרים ביטול חקיקת

משנה

- סותרת חוק, מבלי שניתנה הסמכה מפורשת לכך.
- חורגת מהמסגרת שנקבעה בהסמכה להתקינה, למשל: אינה תואמת את כוונת המחוקק או את מטרתו.
- הותקנה ע"י מי שאינו מוסמך לכך, או בדרך שונה מזו שקובעת ההסמכה.
- היא אינה ברורה, כך שביהמ"ש מתקשה לפרשה.
- היא אינה עומדת במבחן הסבירות, למשל: היא מפרה את עקרון השוויון, היא נעשתה לשם "מטרה זרה" או שלא בתום לב.

שאלות???